

РЕЗУЛЬТАТИ МОНІТОРИНГУ ОКРЕМИХ ВЕТЕРИНАРНИХ ФАКТОРІВ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ БЕЗПЕЧНОСТІ М'ЯСА І М'ЯСОПРОДУКТІВ СВИНЕЙ У РОЗДІЛЬНЯНСЬКОМУ РАЙОНІ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСТІ

¹О. Горобей, ²О. Горобей

¹Одеський державний аграрний університет

²Національний науковий центр «Інститут експериментальної і клінічної ветеринарної медицини»

Актуальним є питанням щодо моніторингу ветеринарних факторів в системі управління безпекою м'яса і м'ясопродуктів свиней у Роздільнянському районі Одеської області: за останні п'ять років виявлено 7 випадків ехінококозу в ДЛВСЕ на агропродовольчих ринках. На ехінококоз хворіє і людини. На етапах рослинництва, виготовлення кормів, вирощування, забою та первинної переробки тварин система управління безпекою м'яса і м'ясопродуктів свиней у Роздільнянському районі Одеської області не може її гарантувати. Подвірний забій тварин негативно впливає неї. Доцільним є реформувати систему управління безпекою м'яса і м'ясопродуктів свиней у Роздільнянському районі Одеської області.

Ключові слова: система управління безпекою, м'ясо, м'ясопродукти, свині, ветеринарні фактори.

Постановка проблеми.

Стан здоров'я людини на пряму залежить від харчування. М'ясо і м'ясопродукти сільськогосподарських тварин в раціоні людини є основним джерелом повноцінних протеїнів, що в свою чергу благоприємно впливає на стан здоров'я останньої [1].

Також, м'ясо і м'ясопродукти за відповідних умов може бути джерелом харчових захворювань та фактором передачі зоонозів. Це є актуальна проблема не лише в Україні, а і в світі в цілому [2, 3, 4].

Безпечність м'яса і м'ясопродуктів сільськогосподарських тварин і птиці для здоров'я людини можна забезпечити лише через впровадження системи управління безпекою ними [2, 5].

Одеська область є аграрним регіоном України з добре розвинутим тваринництвом. Ефективність системи управління безпекою м'яса і м'ясопродуктів сільськогосподарських тварин, особливо ветеринарних факторів, в Одеській області на сьогоднішній день вивчена не достатньо [6, 7, 8].

Метою наших досліджень був моніторинг окремих ветеринарних факторів системи управління безпекою м'яса і м'ясопродуктів свиней у Роздільнянському районі Одеської області.

Для досягнення поставленої мети у роботі вирішувались наступні **завдання:**

- аналіз елементів системи управління безпекою м'яса і м'ясопродуктів свиней у Роздільнянському районі Одеської області на етапі рослинництва і виготовлення кормів;
- аналіз елементів системи управління безпекою м'яса і м'ясопродуктів свиней у Роздільнянському районі Одеської області на етапі вирощування;
- аналіз елементів системи управління безпекою м'яса і м'ясопродуктів свиней у Роздільнянському районі Одеської області на етапі забою та первинної переробки;
- аналіз елементів системи управління безпекою м'яса і м'ясопродуктів свиней у Роздільнянському районі Одеської області на етапі реалізації.

Методи дослідження. У процесі виконання роботи використовували загально прийняті класичні методи дослідження.

Результати дослідження. Роздільнянської район Одеської області є аграрним. Значну частку АПК району займає свинарство. Тому, вирощування свиней є особливо важливим фактором цієї галузі сільського господарства.

На жаль, при аналізі системи управління безпекою м'яса і м'ясопродуктів свиней на етапі рослинництва та виготовлення кормів у Роздільнянському районі, ми не знайшли жодних

ветеринарних документів, що засвідчували би їх безпечність.

У сільськогосподарських підприємствах ще можна частково прослідкувати годування свиней, але це, в основному при використанні імпортних комбікормів. А щодо індивідуальних присадибних господарств – це питання остається відкритим.

При дослідженні системи управління безпечності м'яса і м'ясопродуктів на етапі вирощування нами встановлено, що в сільськогосподарських підприємствах тварин утримують в типових тваринницьких приміщеннях, які відповідають санітарно-гігієнічним вимогам, а в індивідуальних присадибних господарствах – в пристосованих, які не відповідають санітарно-гігієнічним вимогам.

За останні п'ять років у Роздільнянському районі Одеської області було зареєстровано 8 неблагополучних пунктів щодо сказу тварин.

На сказ у районі хворіли і свині.

Основним джерелом збудника сказу тварин у Роздільнянському районі Одеської області є дикі хижі тварини.

Динаміка епізоотичної ситуації щодо сказу тварин у Роздільнянському районі Одеської області за 2016-2020 роки наведена у діаграмі 1.

Із наведених даних видно, що більше всього випадків зареєстровано у 2017 році (пік активності).

Останні два роки це захворювання не реєструвалося.

У Роздільнянському районі щороку проводять профілактичні протиепізоотичні заходи, а саме: масові діагностичні дослідження, профілактичні імунізації, лікувально-профілактичні обробки та ветеринарно-санітарні роботи.

Можна стверджувати, що клінічні дослідження охоплюють усе поголів'я, але мають тенденцію до поступового зниження. Це пов'язано з тим, що в сільськогосподарських підприємствах поголів'я зменшується.

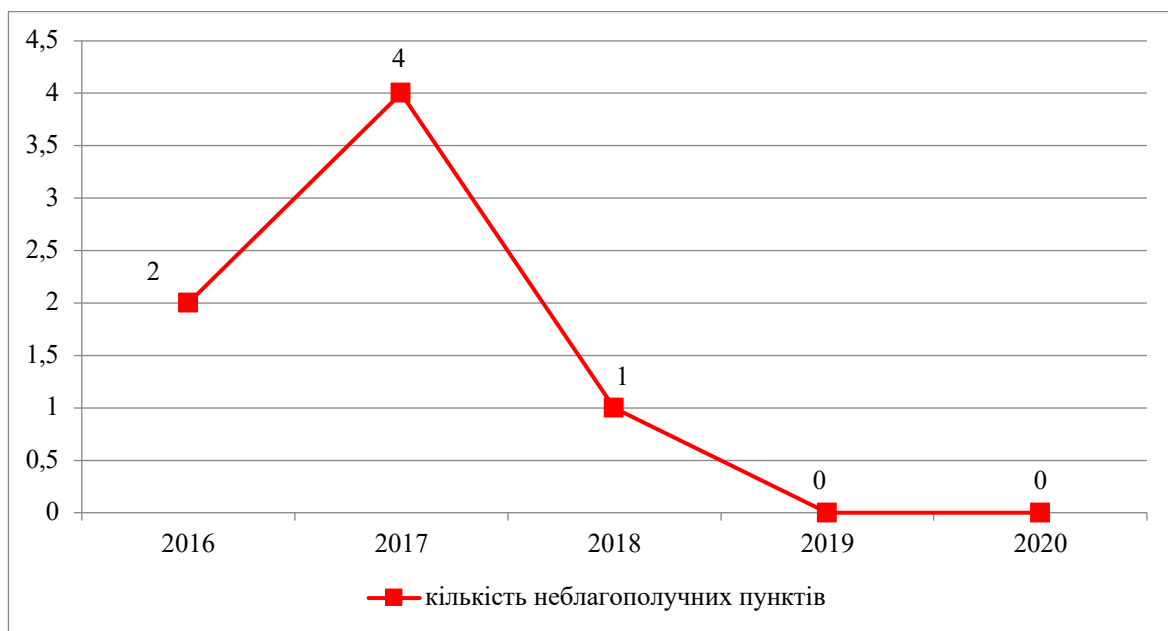

Рис. 1. Динаміка епізоотичної ситуації щодо сказу тварин впродовж 2016-2020 рр.

За останні п'ять років на території району проводились клінічні (на інфекційний атрофічний риніт), лабораторні (на хворобу Ауескі, Африканську чуму свиней, аскаридоз та метастронгілоз), алергічні (на туберкульоз) і серологічні (на бруцельоз та на лептоспіроз) дослідження.

На діаграмі 2 наведено динаміку проведення клінічних досліджень.

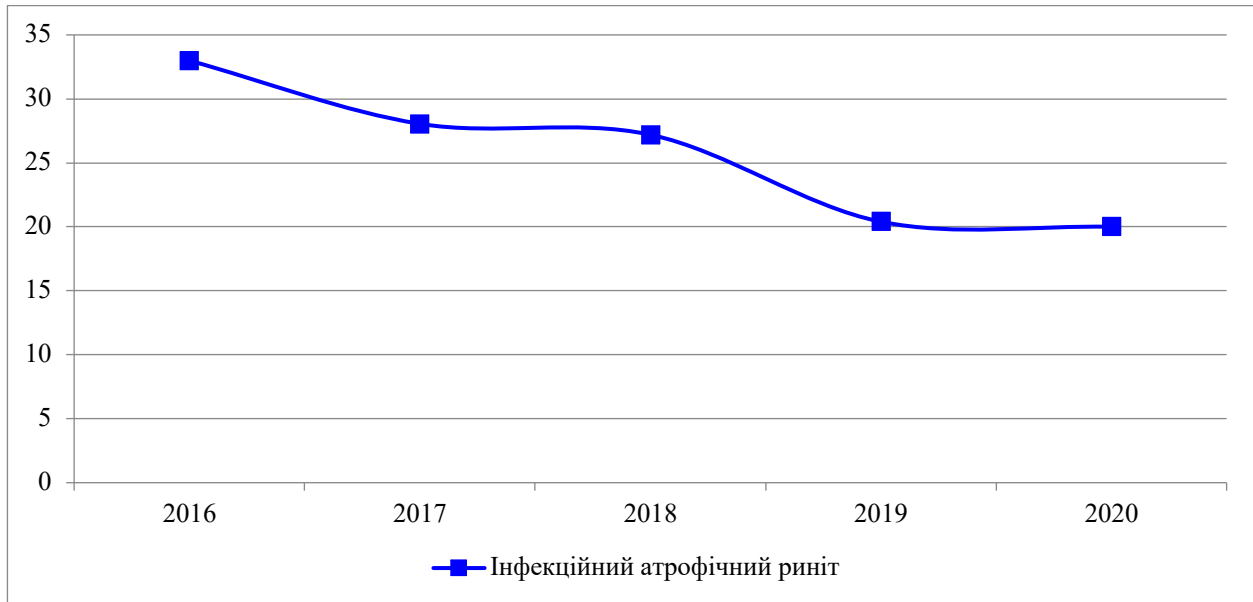

Рис. 2. Динаміка кількості клінічних досліджень свиней (2016-2020 рр.), тис. голів.

Можна стверджувати, що клінічні дослідження охоплюють усе поголів'я, але мають тенденцію до поступового зниження. Це пов'язано з тим, що в сільськогосподарських підприємствах поголів'я зменшується.

Динаміка лабораторних досліджень свиней у районі за останні п'ять років наведена у діаграмі 3.

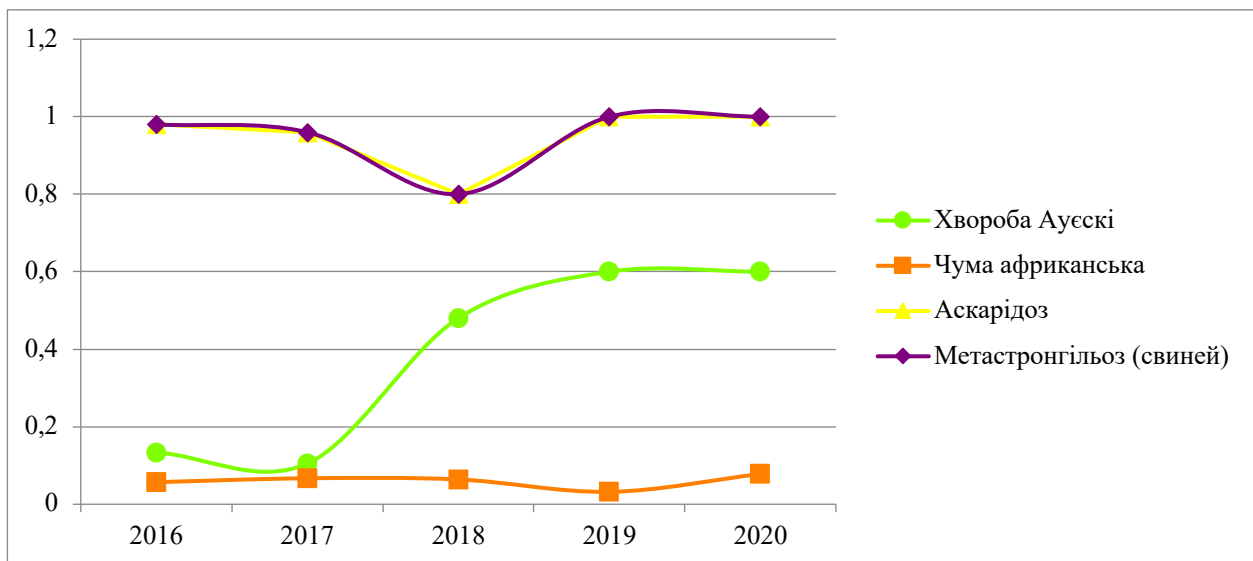

Рис. 3. Динаміка кількості лабораторних досліджень свиней (2016-2020 рр.), тис. голів.

Із представлених у діаграмі 3 даних, видно, що лабораторні дослідження на хворобу Ауескі, африканську чуму, аскаридоз та метастронгільоз охоплюють лише частину поголів'я району.

Можна стверджувати, що лабораторні дослідження мають незначну тенденцію до збільшення.

Динаміка алергічних досліджень свиней на туберкульоз наведена у діаграмі 4.

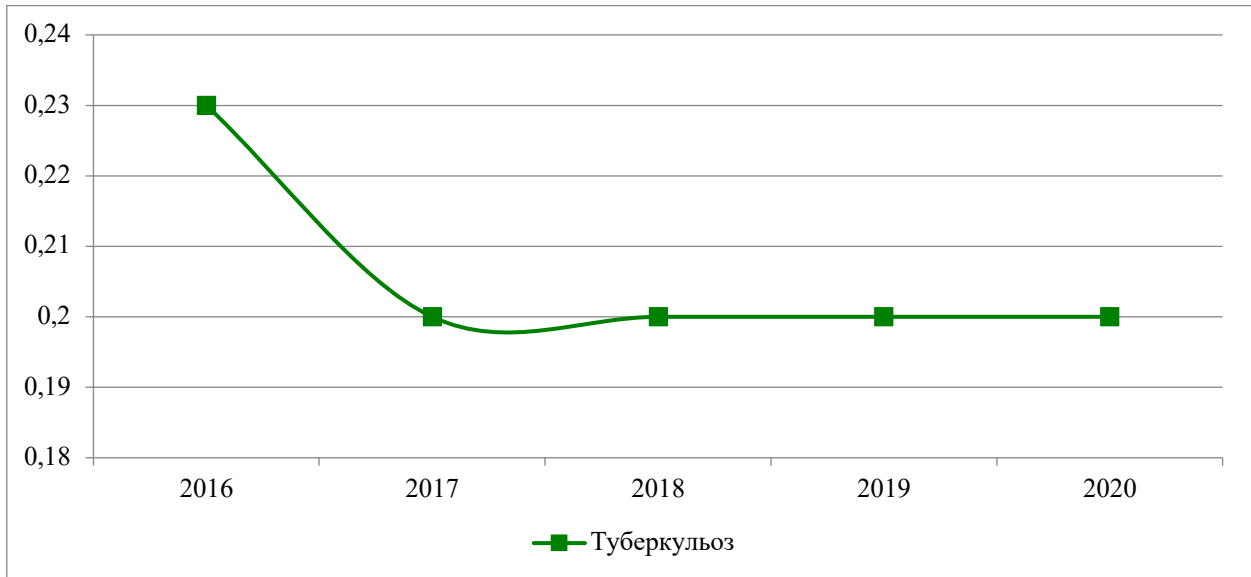

Рис. 4. Динаміка кількості алергічних досліджень свиней (2016-2020 рр.), тис. голів

Із даних, наведених у діаграмі 4 можна спостерігати, що алергічні дослідження на туберкульоз охоплюють свиней сільськогосподарських підприємств, а в індивідуальних присадибних господарствах майже не проводяться. Динаміка кількості свиней, досліджених алергічно на туберкульоз має стабільну тенденцію.

Динаміка серологічних досліджень свиней на бруцельоз та лептоспіроз у Роздільнянському районі Одеської області за остання п'ять років наведені у діаграмі 5.

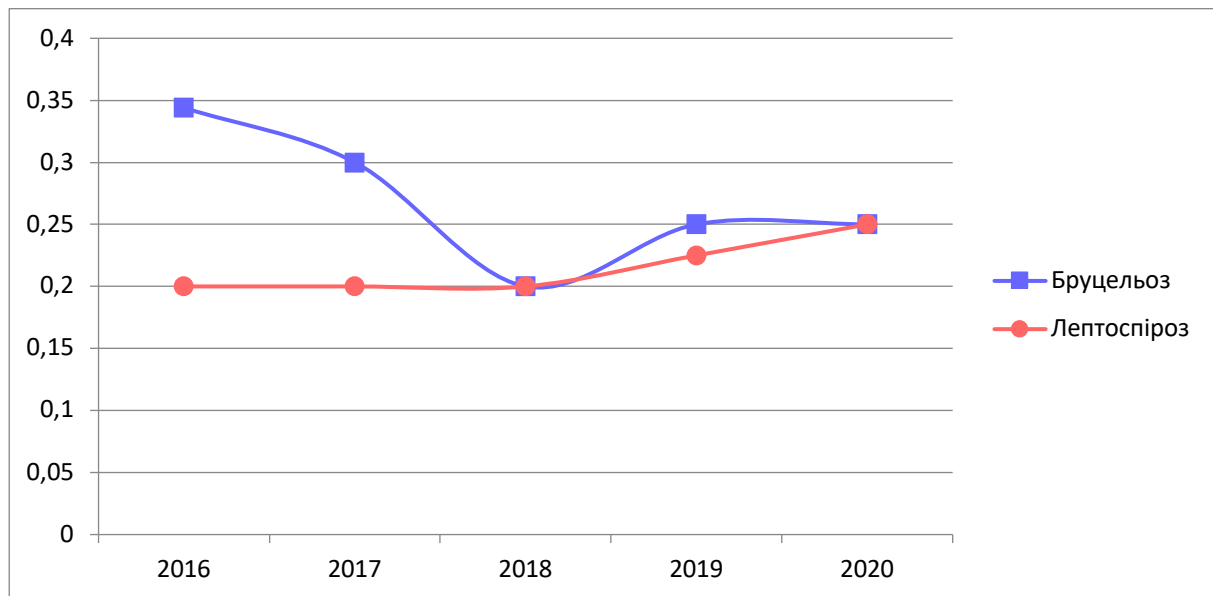

Рис. 5. Динаміка кількості серологічних досліджень свиней (2016-2020 рр.), тис. голів

Із даних, наведених у діаграмі 5 можна спостерігати, що серологічні дослідження на бруцельоз та лептоспіроз проводять у незначній кількості і вони охоплюють лише поголів'я свиней сільськогосподарських підприємств, а в індивідуальних присадибних господарствах не проводяться.

Динаміка серологічних досліджень на бруцельоз та лептоспіроз має тенденцію до збільшення.

Підводячи підсумки щодо діагностичних досліджень у Роздільнянському районі Одеської області за 2016-2020 роки, можна сказати, що вони охоплюють лише поголів'я тварин сільськогосподарських підприємств, а в індивідуальних присадибних господарствах майже не проводяться. Це може викликати занепокоєння щодо здоров'я тварин та безпечності продукції.

У Роздільнянському районі проводились профілактичні щеплення свиней проти сказу, класичної чуми свиней, хвороби Тешена, сальмонельозу та бешихи.

Динаміка щеплень свиней у Роздільнянському районі Одеської області наведена у діаграмі 6.

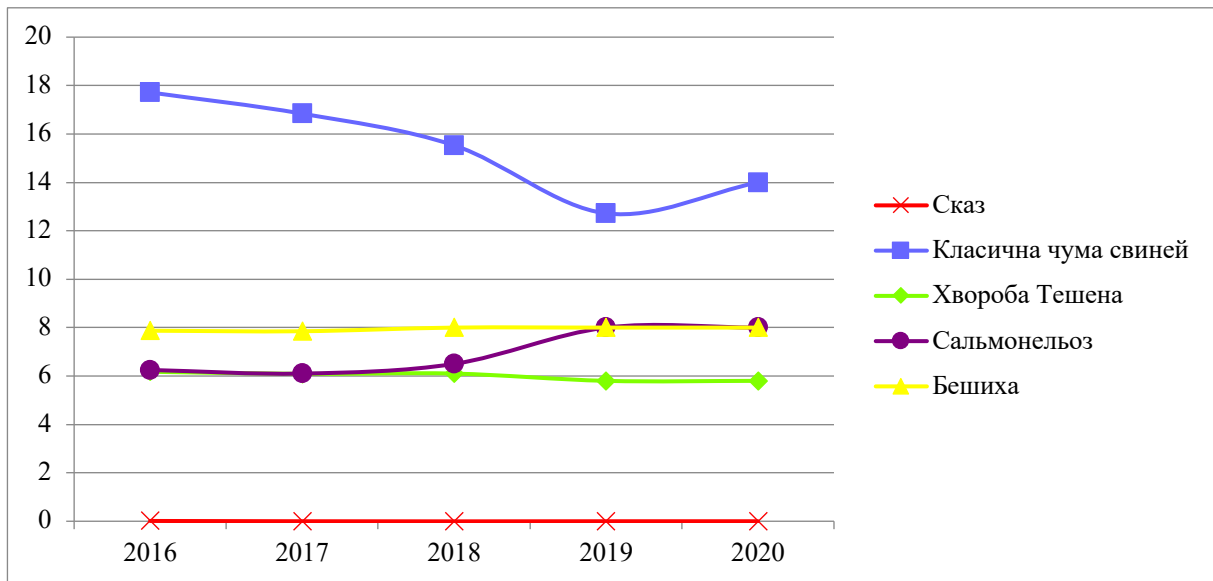

Рис. 6. Динаміка щеплень свиней (2016-2020 рр.), тис. обробок.

Із даних, наведених на діаграмі 6 видно, що щеплення проти хвороби Тешена, сальмонельозу та бешихи – проводять лише у сільськогосподарських підприємствах, а проти класичної чуми свиней охоплює усе поголів'я тварин району.

Щодо сказу тварин, то щеплення проводили у 2016 та 2017 роках, тобто коли був спалах цього захворювання. Але спалах сказу спостерігався ще і у 2018 році. Постає питання – чому не проводили щеплення у 2018 році.

Кожен рік повинна проводитись лікувально-профілактична обробка від ектопаразитів та ендопаразитів. У Роздільнянському районі Одеської області поводитьься обробка свиней від аскаридозу та саркоптоїдозу (корости).

Динаміка лікувально-профілактичних обробок свиней у Роздільнянському районі Одеської області наведена у діаграмах 7 та 8.

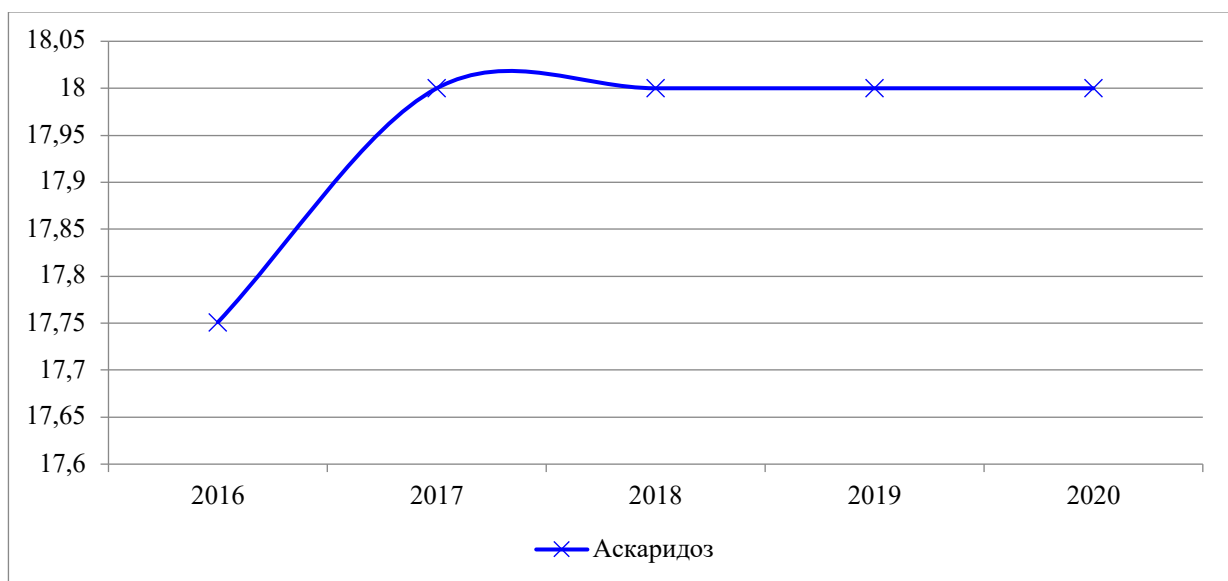

Рис. 7. Динаміка лікувально-профілактичних дегельмінтизацій свиней (2016-2020 рр.), тис. обробок.

Із даних, наведених у діаграмі видно, що обробка проти аскаридозу охоплює усе поголів'я свиней району і проводиться останні чотири роки на одному рівня.

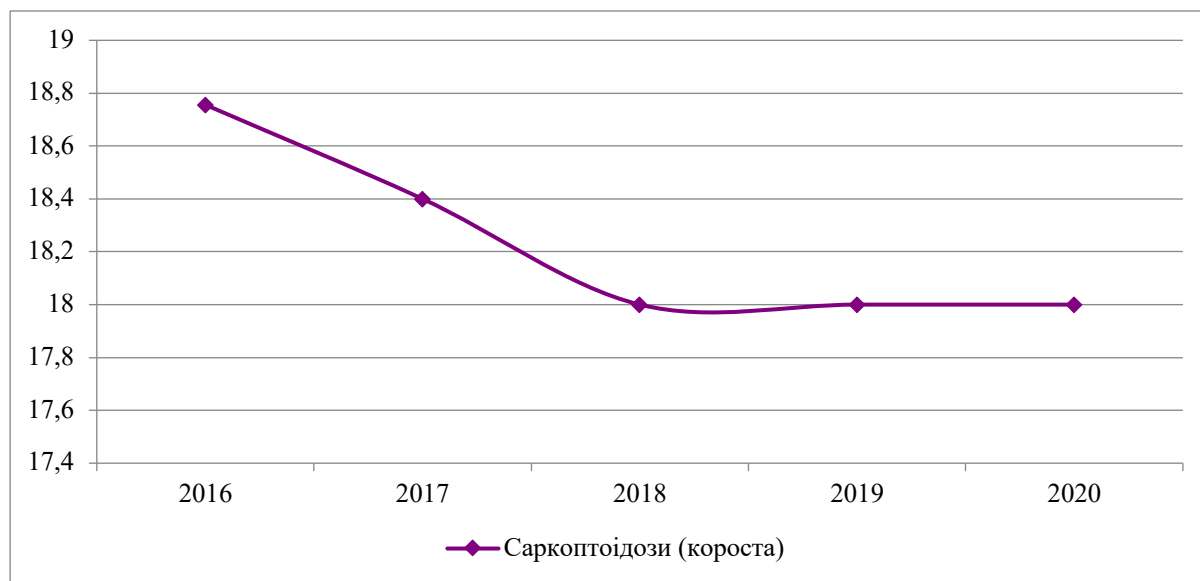

Рис. 8. Динаміка лікувально-профілактичних обробок свиней (2016-2020 рр.), тис. обробок.

Із даних, наведених у діаграмі видно, що обробка проти саркоптоїдозу (корости) охоплює усе поголів'я свиней району і останні три роки проводиться на одному рівні.

Хочеться відмітити, що кількість обробок від ектопаразитів та дегельмінтизацій останні три роки співпадають.

Підводячи підсумки щодо щеплень та лікувально-профілактичних обробок від ектопаразитів та ендopазитів у Роздільнянському районі Одеської області, можна сказати, що дані щодо щеплень мають відносно позитивну тенденцію. Щеплення проти хвороби Тешена, сальмонельозу та бешихи – проводять лише у сільськогосподарських підприємствах Але є питання щодо щеплення проти сказу тварин.

Щодо лікувально-профілактичних обробок від ектопаразитів та ендopазитів, то можна побачити, що вони охоплюють усе поголів'я свиней та мають відносно стабільну тенденцію.

У Роздільнянському районі Одеської області проводять ветеринарно-санітарні роботи. До них відносяться: дезінфекція, дезінсекція та дератизація.

Динаміка ветеринарно-санітарних робіт у Роздільнянському районі Одеської області наведена у діаграмі 9.

Вимушена дезінфекція у Роздільнянському районі Одеської області проводилася лише у 2016 та 2017 роках, коли у районі був спалах сказу. Але спалах сказу був і у 2018 році. Виникає питання – як зняли карантин щодо цього захворювання.

Об'єми профілактичної дезінфекції в районі збільшуються із року в рік, що пов'язано із погіршенням епізоотичної ситуації в області і ветеринарна служба району почала більше приділяти їй уваги.

Об'єми дезінсекції та дератизації, також із року в рік збільшуються.

При дослідженні ветеринарних факторів системи управління безпечністю м'яса і м'ясопродуктів на етапі забою тварин встановлено, що у Роздільнянському районі Одеської області останні п'ять років 100% подвірний забій.

При цьому, у процесі проведення передзібійного клінічного огляду та післязабійної ветеринарно-санітарної експертизи за останні п'ять років у Роздільнянському районі Одеської області не виявлено ні одного випадку захворювань.

Перед реалізацією м'яса і м'ясопродуктів свиней в умовах Державної лабораторії ветеринарно-санітарної експертизи на агропродовольчих ринках проводиться ветеринарно-санітарна експертиза.

Результати ветеринарно-санітарної експертизи в ДЛВСЕ на агропродовольчих ринках Роздільнянського району Одеської області наведені в діаграмі 10.

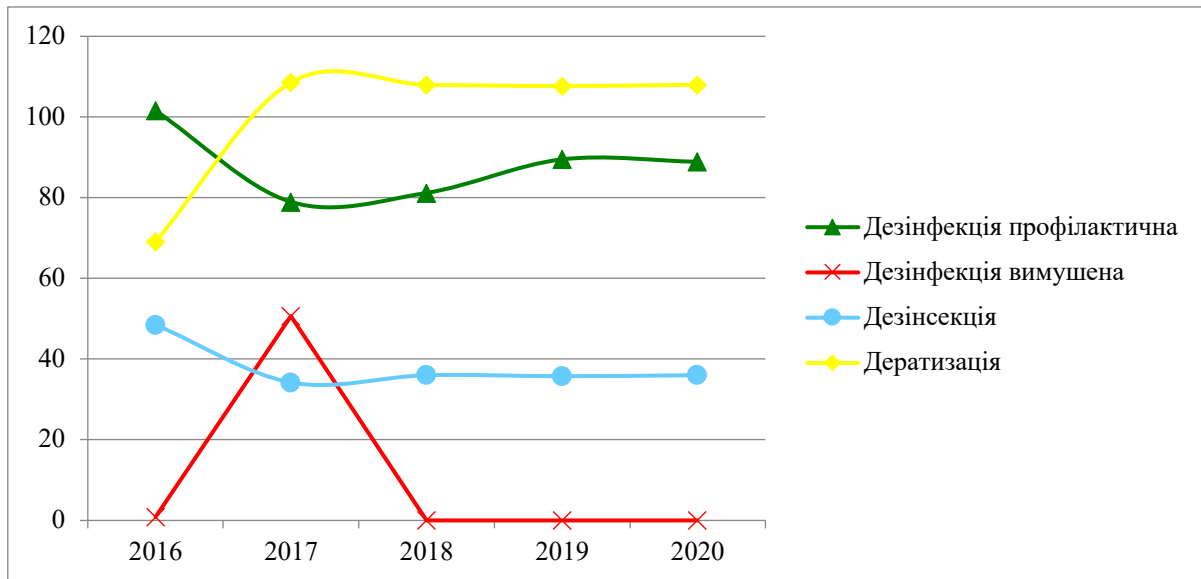

Рис. 9. Динаміка проведення ветеринарно-санітарних робіт (2016-2020 рр.), тис.м².

Із даних, які наведено у діаграмі, видно, що останні п'ять років було виявлено 7 випадків ехінококозу. При цьому, спостерігаються тенденції до збільшення.

Хочеться відмітити, що при проведенні післязабійної ветеринарно-санітарної експертизи тварин не виявлено ні одного за останні п'ять років випадку захворювань.

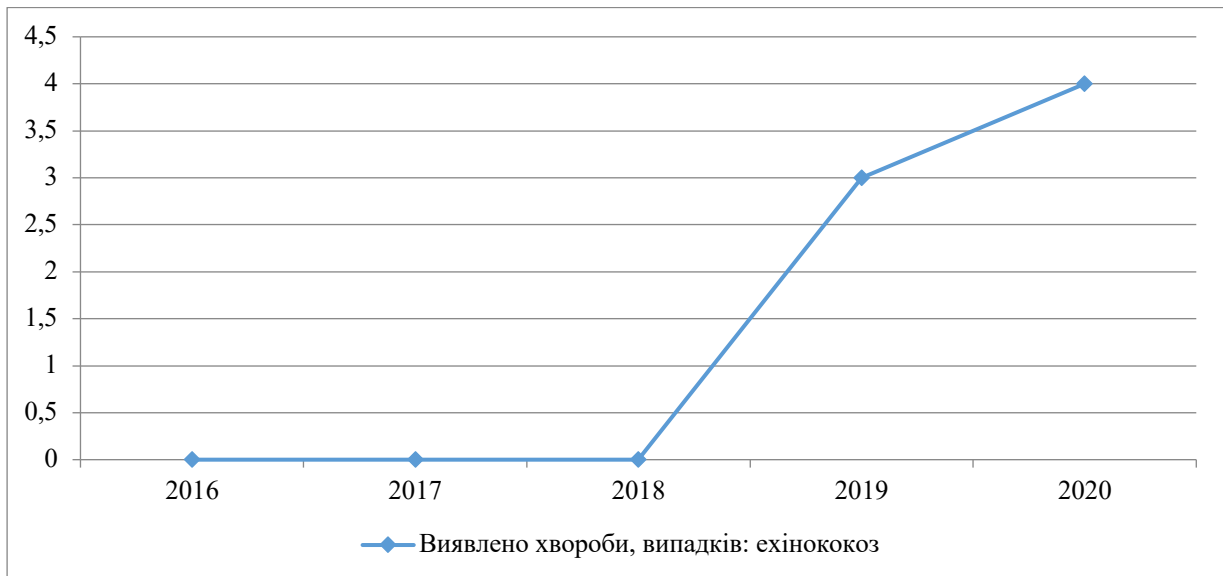

Рис. 10. Динаміка результатів ветеринарно-санітарної експертизи м'яса і м'ясопродуктів свиней в ДЛВСЕ на ринках (2016-2020 рр.).

Висновки

1. Актуальним є питанням щодо моніторингу ветеринарних факторів в системі управління безпеністю м'яса і м'ясопродуктів свиней у Роздільнянському районі Одеської області: за останні п'ять років виявлено 7 випадків ехінококозу в ДЛВСЕ на агропродовольчих ринках (на ехінококоз хворіс людина).

2. На етапах рослинництва, виготовлення кормів, вирощування, забою та первинної переробки тварин система управління безпеністю м'яса і м'ясопродуктів свиней у Роздільнянському районі Одеської області не може її гарантувати.

3. Подвірний забій тварин у Роздільнянському районі Одеської області негативно впливає на систему управління безпекою м'яса і м'ясопродуктів свиней у районі.

4. Доцільним є реформувати систему управління безпекою м'яса і м'ясопродуктів свиней у Роздільнянському районі Одеської області.

Список використаних джерел

1. Богатко Д.П., Богатко Н.М. Особливості запровадження системи НАССР на м'ясопереробних підприємствах України. Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини, вип. 28, частина 2, 49. Режим доступу: [file:///C:/Users/777/AppData/Local/Temp/pzvm_2014_28\(2\)_6.pdf](file:///C:/Users/777/AppData/Local/Temp/pzvm_2014_28(2)_6.pdf)

2. Лозова Т.М. Застосування системи управління безпекою харчових продуктів (НАССР). Вісник ЛТЕУ, 2019, 22, 34-37. Режим доступу: <http://journals-lute.lviv.ua/index.php/visnyk-tech/article/view/247>

3. Vágány J. Development and implementation of HACCP system in JÓZSEFMAJOR experimental and demonstrations farm, a dairy farm for fresh milk [Electronic resource] / J. Vágány, A. Dunay, C. Szekely, I. Pető. – Available at: <http://www.miau.gau.hu/miau/64/jozsefmajor.doc> (Last accessed: 12.01.2019).

4. Generic HACCP Model for Meat and Poultry Products with Secondary Inhibitors, not shelf stable [Electronic resource] / Available at: <http://www.fsis.usda.gov/index.htm> (Last accessed: 25.11.2018).

5. Білик Р.І. та ін. Розроблення елементів системи управління безпекою харчових продуктів за ISO 22000:2005 та необхідність впровадження стандартів серії ISO 22000 в Україні. Проблеми зооінженерії та ветеринарної медицини, вип. 28, частина 2, 44. Режим доступу: [file:///C:/Users/777/AppData/Local/Temp/pzvm_2014_28\(2\)_6.pdf](file:///C:/Users/777/AppData/Local/Temp/pzvm_2014_28(2)_6.pdf)

6. Труш Ю.Л. та ін. Оцінка ефективності заходів удосконалення системи управління якістю на підприємствах. Формування ринкових відносин в Україні, 2017, 3 (190), 47, Режим доступу: file:///C:/Users/777/AppData/Local/Temp/frvu_2017_3_10.pdf

7. Баль-Прилипко Л.В., Морозова М. Концепція НАССР: універсальні принципи в системі управління безпекою для підприємств харчової промисловості. Сучасна наука: стан, проблеми, перспективи, 2020, 155. Режим доступу: <http://dspace.luguniv.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/6172/1/43.pdf>

8. Полковниченко С.О. Сучасний стан впровадження системи управління безпекою в Україні. Матеріали I-ї міжнародної науково-практичної конференції «Тенденції та перспективи розвитку менеджменту в умовах глобальних викликів», м. Херсон, 28 вересня 2021р., 61. Режим доступу: <http://www.ksau.kherson.ua/files/konferencii/20210624.pdf>

РЕЗУЛЬТАТЫ МОНИТОРИНГА ОТДЕЛЬНЫХ ВЕТЕРИНАРНЫХ ФАКТОРОВ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ БЕЗОПАСНОСТЬЮ МЯСА И МЯСОПРОДУКТОВ СВИНЕЙ В РОЗДЕЛЬНЯНСЬКОМ РАЙОНЕ ОДЕССКОЙ ОБЛАСТИ

Горобей А., Горобей А.

Актуальным есть вопрос мониторинга системы управления безопасностью мяса и мясопродуктов свиней у Роздільнянському районі Одеської області: за последние пять лет было зарегистрировано 7 случаев эхинококкоза в ГЛВСЭ на агропродовольственных рынках. Эхинококкозом болеет и человек. На этапе растениеводства, изготовления кормов, выращивания, убой и первичной переработки животных система управления безопасностью мяса и мясопродуктов свиней у Роздільнянському районі Одеської області не может ее гарантировать. Подворный убой животных отрицательно влияет на нее. Целесообразно провести реформирование системы управления безопасностью мяса и мясопродуктов свиней у Роздільнянському районі Одеської області.

Ключевые слова: система управления безопасностью, мясо, мясопродукты, свиньи, ветеринарные факторы.

**MONITORING RESULTS OF SEPARATE VETERINARY FACTORS OF THE
SAFETY MANAGEMENT SYSTEM OF MEAT AND PIGS IN THE ROZDELNYANSKY
DISTRICT OF ODESSA REGION**

Gorobei O., Gorobei O.

The issue of monitoring the safety management system for meat and meat products of pigs in the Rozdelnyansky district of the Odessa region is relevant: over the past five years, 7 cases of echinococcosis have been registered in the GLVSE in agri-food markets. Echinococcosis also affects people. At the stage of plant growing, fodder production, growing, slaughtering and primary processing of animals, the safety management system for pig meat and meat products near the Rozdelnyansky district of the Odessa region cannot guarantee it. Slaughtering animals at home has a negative effect on her. It is advisable to reform the system for managing the safety of pig meat and meat products near the Rozdelnyansky district of the Odessa region.

Key words: safety management system, meat, meat products, pigs, veterinary factors.